

Grzegorz Majchrzak

Bezpečnostní služba proti Solidaritě 1980–1981

Cílem tohoto článku je nastínit, jak polská Bezpečnostní služba (Služba Bezpieczeństwa – SB; obdoba československé StB) rozpracovávala legální struktury Nezávislého samosprávného odborového svazu Solidarita (Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność“, NSSZ „Solidarność“) v letech 1980–1981, a také popsat její snahy (především po zavedení výjimečného stavu) o vytvoření odborového svazu, jenž by byl pod kontrolou vlády. SB byla (podobně jako v jiných „lidově demokratických státech“) jedním z pilířů, o něž se opírala vládnoucí moc. V období „polské krize“ na začátku osmdesátých let byla vedle armády zajisté pilířem nejdůležitějším. Jejími základními operativními úseky v té době byly: I. rozvědka, II. kontrarozvědka, III. nadstavba (prostředí intelektuální, vědecké, tvůrčí a mládežnické), III. „A“ (V) základna (dělníci), IV. katolická církev a náboženská uskupení.¹

Po stávkách v prosinci 1970 a začátkem roku 1971 byla na ministerstvu vnitra vytvořena *strategie operativní přípravy na konflikt větších rozměrů*. Spočívala v preventivní přípravě a proškolení tajných spolupracovníků pro *převzetí vůdčí role v případě stávek, zklidnění jejich průběhu a zabránění přechodu stávkového hnutí do nebezpečné politické roviny*.² V létě 1980 se však tuto strategii naštěstí nepodařilo realizovat.

Mohou za to různá pochybení SB v boji s opozicí ve druhé polovině sedmdesátých let – ostatně tato pochybení vyplývala z rozhodnutí politických orgánů. Funkcionáři SB si uvědomovali, že opozice je pro systém nebezpečná jedině tehdy, když získá podporu a spolupráci dělnictva, proto byla v létě 1980 použita strategie izolování zástupců opozice, maření jejich snahy o navázání kontaktu se stávkujícími podniky a zadržování na 48 hodin jak aktivistů z Výboru na obranu dělníků (Komitet Obrony Robotników, KOR), tak z Konfederace nezávislého Polska (Konfederacja Polski Niepodległej, KPN) a dalších uskupení.³ Naštěstí nebyla v širším měřítku použita jiná strategie vypracovaná na ministerstvu vnitra – obklopení KOR sítí *nastrčených spojek se*

1 Více viz PIOTROWSKI, Paweł: Struktury Služby Bezpieczeństwa MSW 1975–1990. *Pamięć i Sprawiedliwość*, 2003, č. 1, s. 51–107; Služba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990. In: PIOTROWSKI, Paweł (ed.): *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza. Sv. 3 1975–1990*. IPN, Warszawa 2008, s. 9–59.

2 *Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej* (dále jen AIPN), IPN BU MSW II 4060, Informacja MSW. Listopad 1983, r., k. 33.

3 Alespoň tomu nasvědčují informace předávané vnitřem vládě. Viz DUBIŃSKI, Krzysztof: Zapowiedź sierpniowego przełomu. Meldunki MSW o sytuacji w kraju w okresie 1 lipca – 16 sierpnia 1980. *Zeszyty Historyczne*, 2000, č. 133, s. 69–164, a také MAJCHRZAK, Grzegorz: Informacje sytuacyjne MSW z sierpnia 1980 roku. *Zeszyty Historyczne*, 2003, č. 145, s. 65–155.

zálohami jejímž cílem byla paralýza KOR v rozhodujících momentech. Z neznámých důvodů však tato strategie *nezískala souhlas tehdejšího politického vedení*. Naproti tomu v souvislosti se vznikem Svobodných odborových svazů (Wolne Związki Zawodowe, WZZ) přistoupila SB k jejich *operativnímu ovládnutí*. Ovšem i zde byly instrukce politického vedení jiné: likvidace WZZ s propagandistickým využitím osob distancujících se od jejich činnosti. Snahy o proniknutí do opozičních struktur byly nakonec účinné pouze dočasně, přitom však omezily možnost dalšího působení SB v delším časovém horizontu. V důsledku toho se během stávek v srpnu 1980 měla situace *vyvíjet v závislosti na předchozí operativní přípravě terénu*. A tak ve Štětíně, kde měly být *operativní pozice* SB silnější, byla vyjednána dohoda výhodnější pro vládní orgány. Naproti tomu v Gdaňsku se do stávkového výboru dostali aktivisté Svobodných odborových svazů, kteří doslova „předběhli“ SB. V očích SB to mělo vést k *politizaci* požadavků stávkujících, včetně důrazu na předložení požadavku vzniku odborových svazů nezávislých na vládnoucích orgánech.⁴

V srpnu 1980 se vládnoucí garnitura nerozhodla pro silové řešení, navrhané také ministerstvem vnitra⁵, a stávky ve výsledku skončily kompromisem. Jak ale prohlašoval 6. září 1980 Władysław Ciasnoń (náčelník III. správy „A“ SB), když shrnoval činnost rezortu vnitra během srpna: *Ještě je brzy na analýzu a hodnocení naší činnosti, nicméně můžeme již dnes, soudruzi, konstatovat, že v situaci masové solidarity, a zvláště stávek okupačního typu, je naše pozitivní preventivní působení velmi omezené, neúčinné, a protiakce téměř nemožné.*⁶

Také souhlas představitelů PLR se vznikem odborových svazů nezávislých na vládě byl pro SB zcela novou situací. Směrnice vládních orgánů byly jasné: Solidarita musí být *odzbrojena* a musí se dostat pod kontrolu Polské sjednocené dělnické strany (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, PZPR; PSDS). Toho mělo být dosaženo politickými prostředky, a pokud by zklamaly, zbývalo ještě silové řešení. Úkol zdánlivě prostý, avšak, jak se ukázalo, jeho realizace byla mnohem obtížnější. Bezpečnost totiž stála proti organizaci vskutku masové, jež měla ve vrcholném období přibližně 10 milionu členů.

Jelikož byla SB klíčovým, ovšem ne jediným z mocenských nástrojů (vedle např. propagandy a soudnictví), pomocí něhož byly realizovány záměry politbyra ÚV PSDS, stojí zato tyto záměry stručně připomenout. Vznik odborových svazů nezávislých na vládě byl pro socialistickou garnituru (včetně SB) samozřejmě velkou výzvou. Už totiž nešlo o úzkou, relativně snadno kontrolovatelnou opoziční skupinku. Jak bylo uvedeno v jedné z interních zpráv ministerstva vnitra, vláda (včetně rezortu vnitra) čelila *počtem dosud nevídané situaci* – masové organizaci, která ve vrcholném období čítala přibližně 10 milionů členů.⁷ Není tedy nic divného, že vláda PLR musela vy-

4 AIPN, IPN BU MSW II 4060, Informacja MSW. Listopad 1983, r., k. 33–34.

5 Viz Partia wojny (zprac. ZAREMBA, Marcin). *Polityka*, 2000, č. 30, s. 57.

6 AIPN Kraków, IPN Kr 055/12, Telekonferencje ze dne 6. 9. 1980, list 136.

7 Jak to výstižně popsal Andrzej Paczkowski: *To už nebyly ani izolované skupinky opozice, dokonce ani silné a dobře fungující stávkové výbory rozestě po celém Polsku a uzavřené v továrnách, ale, s jistou nadsázkou řečeno, „společnost v opozici“*. PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do „mniejszego zła“*. *Strategia i taktyka obozu władzy lipiec 1980 – styczeń 1982*. Wydawnictwo Literackie, Kraków 2002, s. 65.

Grzegorz Majchrzak

pracovat taktiku vůči novému hnutí. Zpočátku představitelé strany doufali, že jejich ústupky mají prozatímní, taktický charakter. Asi nejvýrazněji to formuloval 29. srpna 1980 první tajemník ÚV PSDS Edward Gierek, když o případné realizaci požadavků stávkujících konstatoval: *Já jsem proti. Ale máme tady určitou situaci, hrozí nám generální stávka. Možná bude třeba zvolit si menší zlo, a potom se z toho snažit nějak vyváznout.*⁸ Pozdější dohoda o vzniku odborových svazů nezávislých na vládě tedy byla jediné dočasné taktickým ústupkem. Představitelé vlády doufali, že se jim podaří omezit rozsah nově vznikajícího odborového hnutí, nebo dokonce provést jen jakousi „obnovu“ hnutí stávajícího. Tím spíš, že zpočátku nebylo vůbec jisté, zda budou mít nové odbory celostátní působnost, a zástupci vlády byli ochotni souhlasit s jejich vznikem jen v těch podnicích, jejichž představitelé byli signatáři tzv. srpnových dohod. Tento postoj byl ostatně důvodem další velké vlny stávek v první půlce září 1980. Teprve 11. září 1980 vládní výbor podepsal v Huti Katowice dohodu, na jejímž základě dala vláda oficiální souhlas ke vzniku nových odborových svazů také jinde než na pobřeží Baltu. Ovšem i přes podepsanou dohodu se vláda (přinejmenším v prvních týdnech či měsících) snažila znesnadňovat jejich vznik a později i jejich činnost. Kupříkladu, když se 26. září 1980 představitelé Mezipodnikového přípravného výboru v Olštýně pokusili na Vojvodském velitelství předat informační dopis o oficiálním zahájení činnosti, vojvoda jej odmítl přijmout s tím, že *pro navázání spolupráce neexistuje právní základ* a že nová organizace nebyla zaregistrována u soudu.⁹ Představitelům hnutí často v rámci podniků odmítali přidělit místnost a zpřístupnit podnikovou tiskařskou techniku, nutnou k zahájení činnosti. Bylo rovněž rozhodnuto o použití metody (vyzkoušené už v červenci a srpnu 1980) informační blokády, nejen na celostátní úrovni, ale zvláště na úrovni oblastní a místní. Dalším z použitých opatření bylo zakládání „nezávislých“ a „samosprávných“ odborů mimo struktury Solidarity. Mimochodem, prvním odborovým svazem registrovaným v Gdaňských loděnicích nebyla Solidarita, ale Nezávislý odborový svaz kovářů.¹⁰ Samozřejmě pro uskutečnění této taktiky byla nutná spolupráce soudního systému. Mimo to se vláda snažila zastavit odliv členů z dosavadních odborů. V případě vystoupení z odborů jim mj. měla hrozit ztráta nároku na dávky a plnění, ztráta možnosti přednostního získání rekreačních nebo léčebných poukázek nebo ztráta nároku na podporu a půjčku od podnikového sociálního fondu a nutnost okamžitého vrácení případného dluhu.¹¹

Rychle se však ukázalo, že použité prostředky nepřinesly kýžený výsledek. PSDS proto přijala novou strategii – získat významný vliv na podobu a aktivity vznikajícího hnutí. Ze stejného důvodu bylo také rozhodnuto o účasti členů strany v Solidaritě a o dalších aktivitách za účelem jejího zapojení do politických struktur PLR.¹² Svaz

8 WŁODEK, Zbigniew (ed.): *Tajne dokumenty Biura Politycznego. PZPR a „Solidarność“ 1980–1981*. Aneks, London 1992, s. 84.

9 SIELEZIN, Jan Ryszard: *Plaszczyna konfrontacji politycznej między „Solidarnością“ a władzą w latach 1980–1981*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2005, s. 167–168.

10 PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do...*, s. 80.

11 KAMIŃSKI, Łukasz: PZPR wobec „Solidarności“ – alternatywny scenariusz. In: LATOSZEK, Marek (ed.): *„Solidarność“ w imieniu obywateli*. Arcana, Kraków 2005, s. 200.

12 Na zasedání politbyra ÚV PSDS 17. září 1980 stanovisko strany vyjádřil Andrzej Żabiński: *Nasze stano-*

Bezpečnostní služba proti Solidaritě 1980–1981

měl být *obratně a uvážlivě* donucen ke *spolupráci*, a *zvláště k převzetí zodpovědnosti za výsledky práce, za klid a pořádek v podnicích*.¹³ Současně měla propaganda za úkol *ostřeji rozlišovat zdravý proud obnovy, vyplývající z nespokojenosti dělníků, a politické bráče*.¹⁴ Hlavním cílem útoků se stali opoziční aktivisté, zvláště členové KOR a KPN. Byli obviňováni (bez konkrétních důkazů) ze *služby protipolským zájmům* a z kontaktů s cizími rozvědkami.¹⁵ Počítalo se také s korumpováním většinou nezkušených vedoucích Solidarity pomocí výsad, které tehdy náležely pouze vládní garnituře.¹⁶

Součástí taktiky bylo také odkládání a zpoždování registrace Solidarity, protože registraci jí byla přiznána veškerá práva, a díky právnímu statusu také další možnosti, např. založení bankovního konta. Účelem zpoždování registrace bylo mj. získání času na reorganizaci dosavadních profesních odborů. Představitelé Celostátního dohodaovacího výboru (Krajowa Komisja Porozumiewawcza, KKP) příslušnou žádost předali 24. září 1980, ale registrační přelíčení proběhlo teprve 24. října.¹⁷ Soud sice svaz zaregistroval, ale vedoucí přelíčení, soudce Zdzisław Kościelniak, provedl v jeho stanovách změny ohledně souhlasu Solidarity s vedoucí rolí PSDS a vyškrtl právo na stávkou. Bylo to sice ve shodě s rozhodnutím vedení PSDS¹⁸, ovšem vedlo to zároveň k první vážné krizi ve vztazích mezi Solidaritou a vládou, k tzv. registrační krizi. Ta byla nakonec vyřešena kompromisem, který obě strany považovaly za svůj úspěch – Solidarita proto, neboť zvítězila její strategie kompromisu (formou přílohy ke stanovám) a svaz byl legalizován, ale také vedení PSDS, neboť prosadilo, že Solidarita jeho režim bude akceptovat.¹⁹

V důsledku registrační krize byl vypracován plán aktivit vlády vůči Solidaritě, jenž byl uskutečňován několik dalších měsíců. Spočíval v prosazování *socialistického charakteru* odborového svazu, v eliminování odborářů s extrémními názory a opozičních aktivistů během voleb do vedení, a také v připojení Solidarity ke *spoluodpovědnosti za řešení společensko-hospodářských problémů* Polské lidové republiky.²⁰ V dalších měsí-

visko je následující: heslo Solidarity je heslo nepřítelů, s nímž však souhlasí velké množství pracujících, proto obsahem našeho vztahu k Solidaritě nemůže být boj, ale politická jednota na základě akceptace a obrany zájmů socialistického státu, národa a dělnické třídy, na základě věrnosti zásadám zahraniční politiky a spojencům. Takový model Solidarity je třeba exekvat. WŁODEK, Zbigniew (ed.): *Tajne dokumenty...*, s. 101.

13 KAMIŃSKI, Łukasz.: *PZPR wobec...*, s. 205.

14 WŁODEK, Zbigniew (ed.): *Tajne dokumenty...*, s. 103.

15 PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do...*, s. 76.

16 Nejjasněji to zřejmě naznačil Andrzej Żabiński, první tajemník Wojvodského výboru PSDS v Katovicích, na setkání se stranickým aktivem MO a SB, 26. září 1980: *Je třeba je zahrnout tisíci věcmi, je mi jich líto, protože to jsou milí, někdy dost mladí hoši, kteří se pustili do velké politiky, ale teď už nemáme na výběr. Musejí vědět, jak chutná moc. Je třeba jim všude dát k dispozici sídla. Zařídít nejluxusnější, jak to jen jde. Já to říkám pořád, a tady to ještě jednou zopakuju: neznám člověka, kterého by moc nedemoralizovala. Je jen otázkou, jak rychle a do jaké míry.* HOLZER, Jerzy: „Solidarność“ 1980–1981. *Geneza i historia*. Agencja Omnipress, Warszawa, s. 117.

17 Podle zákona se mělo přelíčení uskutečnit nejpozději 21. října. PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do...*, s. 83.

18 V tajných *Informacích o některých aktuálních úkolech práce s odborovými svazy* z 25. září 1980 se vyskytlo mj. konstatování, že každé stanovy vznikajícího svazu by měly začínat preambulí uznávající vedoucí roli PSDS a že nemají být přijaty body, jež by se týkaly práva na stávkou. KAMIŃSKI, Łukasz: *PZPR wobec...*, s. 205.

19 PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do...*, s. 96.

20 KAMIŃSKI, Łukasz: *PZPR wobec...*, s. 206.

Grzegorz Majchrzak

cích byly ve vztahu k Solidaritě závazné směrnice, které připravil v polovině listopadu 1980 organizační a profesně-sociální odbor ÚV PSDS. Svaz byl uznán za *trvalou součást* společensko-politického života, a úkolem strany a jiných státních orgánů bylo tvoření *podmínek pro posilování socialistického charakteru Solidarity a zapojení tohoto svazu do řešení všech bytostných problémů země*.²¹

To však ani zdaleka neznamenalo, že by byly zastaveny přípravy na silové řešení, zahájené již na podzim 1980 (od poloviny března 1981 byl kladen důraz hlavně na jeho přípravu pomocí propagandy), ani že by se strana snažila vyhnout dalším konfliktům se Solidaritou (nejznámějším z nich byla tzv. bydhošťská krize v březnu 1981). Na tomto místě je třeba připomenout, že vedení socialistického Polska bylo pod tlakem sousedů (v čele se Sovětským svazem), kteří tlačili na co nejrychlejší vyřešení „polské krize“.²²

Těžko říci, kdy si vládní garnitura uvědomila, že se strategie z poloviny listopadu 1980 stává nereálnou. V každém případě 12. května 1981 během zasedání politbyra ÚV PSDS Stefan Olszowski konstatoval, že požadavky svazu mají *rysy ukazující na směřování ke změně společensko-politického systému*.²³ O necelý měsíc později, 10. června, již bylo v podkladech k jednání s vedením Solidarity konstatováno, že *svaz se nehodlá přizpůsobit společensko-politickému systému, nýbrž právě naopak, na popud antisocialistických sil hodlá přizpůsobit systém sobě*.²⁴ Tehdy bylo připraveno zvláštní desetibodové ultimátum (*Podmínky účasti NSZZ „Solidarność“ ve společensko-politickém systému PLR*), které však představitelům Solidarity nebylo předloženo.²⁵

Mezi 9. mimořádným sjezdem PSDS a I. celostátním sjezdem delegátů Solidarity nastala změna tónu ve vyjadřování i v rámci vnitrostranického fóra. V srpnu začíná být v dokumentech PSDS používáno označení *protivník*, a o měsíc později už členové vedení PSDS tvrdí, že Solidarita je rozvědkou cizích špionážních služeb. Dosavadní zásadu ovlivňování činnosti svazu pomocí v něm působících členů strany nahradila teze o nutnosti *jednoznačného vyjádření*, na které straně konfliktu tito lidé stojí.²⁶

Od září 1981 probíhala ostrá propagandistická kampaň proti svazu. Záminkou se stalo *Poselství pracujícím Východní Evropy (Postanie na ludzi pracy Europy Wschodniej)* schválený na sjezdu Solidarity 8. září. V reakci politbyra ÚV PSDS ze 16. září 1981 se mimo jiné vyskytla i následující tvrzení: *Tímtéž byly jednostranně porušeny dohody uzavřené v Gdaňsku, Štětíně a Jastrzębí. Byly nabrzeny programem politické opozice, jenž cílí*

21 Tamtéž, s. 206–207. V dokumentu z 19. listopadu 1980 *Úkoly strany v součinnosti se Solidaritou* se objevila i tvrzení o charakteru spíše zbožného přání, např. *řádna vzájemná výměna informací o záměrech a iniciativách*.

22 Nejvýraznějším příkladem takového tlaku, a zároveň nervozity nad liknavostí polské vlády, byl bezprecedentní dopis ÚV PSDS Stanisławu Kaniovi. Po tomto dopise došlo k pokusu o odvolání Kanii z funkce. Více k tématu viz PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do...*, s. 186–193.

23 Podle názoru Olszowského to bylo negování vedoucí role strany, boj o prostředky masové komunikace, předkládání systémových požadavků vůči orgánům zákonnosti a zahraniční politiky či komplex protisovětské politiky. WŁODEK, Zbigniew (ed.): *Tajne dokumenty...*, s. 363–364.

24 KAMIŃSKI, Łukasz: *PZPR wobec...*, s. 211.

25 Nejdůležitější byl nejspíše bod třetí: *Rezignace na snahy o přeměnu v politickou stranu a distancování se od skupin a osob, které k tomu směřují, zvláště KOR a KPN*. Bliže KAMIŃSKI, Łukasz: *PZPR wobec...*, s. 211–212.

26 Tamtéž, s. 212.

Bezpečnostní služba proti Solidaritě 1980–1981

na bytostné zájmy polského národa a státu, vyznačuje konfrontační směřování, jež brozí krveprolitím [...] Socialismus budeme bránit tak, jak se brání nezávislost Polska. Stát ke své obraně použije takové prostředky, jaké si situace vyžádá.²⁷ Jak se zdá, byla to doba, v níž vládnoucí moc odhodila iluze o zapojení Solidarity do systému pomocí politických a administrativních prostředků, nikoli silových. Poslední, kdo bránil silovému řešení, byl první tajemník Kania, který, když už nebyl výrazně proti, tak alespoň takové řešení „polské krize“ nepreferoval. Dne 18. října 1981 ovšem, k jeho vlastnímu překvapení, členové ÚV PSDS přijali jeho demisi. Nový první tajemník Wojciech Jaruzelski, plníci zároveň funkce premiéra, ministra národní obrany a vedoucího Výboru obrany státu (Komitet Obrony Kraju), byl silovému řešení nakloněn mnohem více.

Mezitím už během druhého kola I. sjezdu Solidarity²⁸ různá místní vedení PSDS (například v Plockém, Skierniewickém či Pileckém vojvodství) rozdmýchávala sociální napětí. Využila k tomu problémů s dodávkou nedostatkového zboží v rámci přidělového systému.²⁹ Podobné směřování aktivit doporučoval svým podřízeným ministr vnitra Czesław Kiszczak 4. října 1981: *Aktivněji působit v tom směru, aby se protivník dostal do potíží. Do okolností, které jej uvrhnou do svízelné nebo kompromitující situace, a zvláště které ukážou, že je nezodpovědný, vyvolává konflikty a vede zemi na okraj propasti.*³⁰ Korunováním těchto aktivit byla tajná nahrávka radomského zasedání předsednictva oblastních výborů a předsednictva Celostátní komise Solidarity 3. prosince 1981. Tuto nahrávku pořídili spolupracovníci SB, načež média rozšířila její pečlivě vybrané části.

Období do listopadu 1980, kdy byla legalizována Solidarita, bylo podle dostupných pramenů obdobím defenzivní činnosti směřující hlavně k omezení velikosti a síly svazu a také obdobím přípravy plánů a taktických východisek pro další vývoj. Funkcionáři SB si totiž uvědomovali, že snaha o *politickou pacifikaci* svazu, doporučovaná vládnoucí garniturou, je vzhledem k masovému charakteru svazu nereálná. Na podzim 1980 proto dostala přednost snaha o rozvrácení svazu. Napomoci tomu mělo *rychlé zaměření budoucích vůdcích osobností, podrobení [...] vůdců aktivnímu rozpracování, pronikání [...] TS (TW – tajny współpracownik SB; TS) do svazových struktur a snaha o jejich umístění v řídicím aparátu svazu, získávání svazových předáků, operativně-technické ovládnutí sídel svazu, podpora protichůdných tendencí různých skupin v rámci Solidarity, podněcování činností a vystoupení vzbuzujících nesouhlas veřejnosti, podpora osobních i mezinárodních antagonismů.*³¹

27 Citace podle: Przeciwno awanturnictwu politycznemu i próbom niszczenia socjalistycznego państwa. Oświadczenie Biura Politycznego KC PZPR. In: KALISKI, Bartosz: „Antysocjalistyczne zbiorowisko“? I Krajowy Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność“. Wydawnictwo Trio, Warszawa 2003, s. 121, 123.

28 V září a říjnu 1981 se uskutečnil I. celostátní sjezd Solidarity, jehož jednání probíhalo podle přípravného programu ve dvou kolech 5.–10. září a 26. září – 7. října ve sportovní hale v Oliwě u Gdaňska.

29 SIELEZIN, Jan Ryszard: *Plaszczyna konfrontacji...*, s. 332.

30 PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do...*, s. 234.

31 MAJCHRZAK, Grzegorz: Przymierzenie „normalności“. *Rzeczpospolita*, 2003, č. 290, s. A8. V posledním případě jistě nejde o antagonismy mezinárodní, nýbrž mezi jednotlivými oblastními výbory Solidarity.

Grzegorz Majchrzak

Svaz byl pod *operativní ochranou*, v rámci objektových svazků byli rozpracováváni členové celostátního vedení mezipodnikových přípravných výborů (pozdější oblastní správy), některých podnikových výborů, tiskových orgánů i poradních grémií.³² Nejsou k dispozici úplné informace o množství rozpracování, které vedla v letech 1980–1981 SB, jejichž předmětem byla Solidarita. Podle údajů z konce prosince 1980 jednotlivá vojvodská velitelství MO (Milicja Obywatelska, obdoba československého Sboru národní bezpečnosti) vedla celkem 89 objektových svazků na Solidaritu (přičemž ve třech z nich byla rozpracovávána Solidarita na venkově). Jedná se však o neúplné údaje, neboť zahrnují jen čtyřicet pět z padesáti odborů III „A“, která svaz rozpracovávala (ve Varšavském velitelství MO fungovaly takové odbory dva). Nejvíce svazků vedla SB v Radomí a Opolí, po šesti svazcích (pro srovnání např. v Jelení Hoře jeden).³³

Bohužel nedisponujeme statistickými údaji z pozdějšího období, ale lze předpokládat, že se počet svazků vedených SB proti Solidaritě zvyšoval. Kupříkladu Celostátní dohadovací výbor (Krajowa Komisja Porozumiewawcza, KKP) a později Celostátní výbor Solidarity (Komisja Krajowa, KK) byly rozpracovávány v rámci objektového svazku s krycím jménem „Aktywni“ („Aktivní“), založeného 5. března 1981, Středisko profesně-sociální práce při KKP/KK bylo *pod ochranou* v rámci objektového svazku s krycím jménem „Grot“ („Špice“), založeného v březnu 1981, Tisková agentura Solidarity v rámci objektového svazku s krycím jménem „Jockey“ založeného 15. března 1981 a *Tygodnik Solidarność* v rámci objektového svazku „Walet“ („Spodek“) založeného 15. března 1981.

Podle zachovaných dokumentů bylo společným rysem všech rozpracování nejdůležitějších článků svazu *de facto* soustředění se na sledování *protivníka* (tak SB pojímala Solidaritu), získávání předběžných informací (např. týkajících se taktiky svazu při jednáních s vládou), analýza kroků svazu a sbírání materiálu pro případné procesní použití v budoucnu.

Zcela jinak vypadá situace s aktivitami SB spojenými s I. celostátním sjezdem delegátů Solidarity. Aktivity SB probíhaly na třech úrovních. *Zajištění* samotného sjezdu, který se konal v gdaňské hale Olivia, bylo svěřeno Vojvodskému velitelství MO v Gdaňsku (objektový svazek s krycím jménem „Sejmik“). Nezávisle na ní na centrální úrovni působila speciálně ustavená operační skupina pod vedením náměstka ministra vnitra Adama Krzysztoporského (operace „Debata“). A konečně podle instrukcí z Varšavy působila na delegáty jednotlivá vojvodská velitelství MO. SB (včetně rozvědky a kontrarozvědky) podporovaly také sbory MO a armáda. Pomocnou ruku samozřejmě podala i strana a vláda. Kupříkladu akce v zahraničí podporovalo minis-

32 Objektový svazek – jeden z nejdůležitějších typů operativních spisů; zakládal se při rozpracování různých organizací a uskupení, zvláště: 1) institucí a organizací nepřátelských vůči PLR působících v zahraničí, 2) některých institucí katolické církve a náboženských společností, 3) institucí a podniků, které jsou vystaveny zájmu špiónážních služeb nebo potřebují z jiných důvodů operativní ochranu před nepřátelskou činností. Více viz GŁĘBOCKI, Henryk: „Biblia“ *Služby Bezpieczeństwa: Instrukcja 006/70*. Arcana, Kraków 2002, č. 46–47, s. 40–73.

33 MAJCHRZAK, Grzegorz: Początki „ochrony“ NSZZ „Solidarność“ przez Służbę Bezpieczeństwa (wrzesień 1980 – kwiecień 1981). *Pamięć i Sprawiedliwość*, 2003, č. 2, s. 306.

Bezpečnostní služba proti Solidaritě 1980–1981

terstvo zahraničních věcí. Jak se zdá, *operativní ochrana* sjezdu byla největší operací SB mezi srpnem 1980 a prosincem 1981. SB se pokoušela ovlivňovat průběh sjezdu, jeho schvalovaný program i složení voleného celostátního vedení. Během sjezdu probíhaly ve velkém tzv. zvláštní operace, byly kolportovány podvržené texty sepsané na ministerstvu vnitra. Například 186 delegátům byl rozeslán dokument nazvaný *Nepotřební nechtějí odejít*, namířený proti Andrzejowi Rozpłochowskiemu, v němž byl obviňován z *výtržnictví a snahy o rozkol* během voleb do oblastních vedení.³⁴

Za hlavní úspěch SB byl považován *fakt příznivého výsledku hlasování ve věci zápisu ve statutu týkajícího se vedoucí role PSDS*,³⁵ *výsledku voleb do předsednictva Celostátního výboru i do funkce předsedy svazu, stejně jako prohloubení názorových rozdílů mezi delegáty a výrazný náznak rozdělení na dva proudy – extrémní a dělnický*.³⁶ Docházelo rovněž k ovlivňování nebo snahám o ovlivňování složení celostátního vedení Solidarity voleného na sjezdu. Funkcionáři SB se chlubil, že díky jejich činnosti se do něj nedostala přinejmenším desítka aktivistů Solidarity a poradců. Je však třeba mít na paměti, že zároveň podle odhadů SB téměř dvě třetiny členů Celostátního výboru měly reprezentovat *negativní postoj vůči straně a vládě* a jen několik ten *pozitivní*. Svůj význam měl také fakt, že jedna třetina členů výboru měla být *spojena s protistátními skupinami*.³⁷ Skutečně mnohem příznivěji z pohledu SB vypadalo složení předsednictva Celostátního výboru, v němž podle rezortu vnitra měli většinu zástupci umírněného názorového proudu.³⁸ Nebyl to však ani tak úspěch ministerstva vnitra, jako spíše důsledek postoje Lecha Wałęsy, který měl na složení předsednictva klíčový vliv.

Přes širokou škálu aktivit SB je seznam jejích neúspěchů mnohem delší než seznam úspěchů. Po zakončení sjezdu v jedné z analýz Władysław Ciastoń (náčelník III. správy „A“ Ministerstva vnitra) uznal, že většina usnesení přijatých na sjezdu má *jednoznačně politický charakter a jsou namířena proti vedoucí roli PSDS v životě národa*. Měl na mysli zvláště *Poselství pracujícím Východní Evropy*, části programového usnesení (hlavně kapitolu Samosprávná republika), programové prohlášení ve věci národní kultury a usnesení na obranu samosprávy pracujících. Za zvláště nebezpečná pro vládu navíc označil usnesení ve věci zvýšení cen základních potravin a zboží, zákonů o samosprávě státního podniku a o státních podnicích, Výboru na obranu vězňených

34 K tomu účelu byly pečlivě vybrány úryvky ze spisů SB ze Slezsko-Dąbrowského regionu Solidarity. Materiály rozeslal III. odbor „A“ Vojvodského velitelství MO v Katovicích na adresy, které dodala III. správa „A“ Ministerstva vnitra. Rozeslány byly delegátům sjezdu z vojvodství: białostockého, bielsko-bialského, bydhošťského, ciechanowského, kieleckého, kozzalińského, krakovského, poznańského, skierniewického a siedleckého. *AIPN*, IPN BU 0236/243, sv. 1, d. 2, list 9; Obsah materiálů viz tamtéž, list 10.

35 Nepřesné tvrzení. O této změně ve statutu totiž hlasováno nebylo. Notabene ze zpráv SB jednoznačně vyplývá, že z návrhu na vyškrtnutí vedoucí role PSDS sešlo především v obavě z delegalizace odborového svazu v případě jeho přijetí. Tyto obavy samozřejmě patřičně rozdmýchávala také činnost SB.

36 *AIPN*, IPN BU 0236/243, sv. 1, d. 1, k. 57, Wniosek o zakończenie sprawy obiektowej kryptonim „Debata” dot. I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność”. 26.11.1981 r.

37 Podle SB bylo mezi členy Celostátního výboru zvolenými na sjezdu 28 osob spojených s KSS-KOR, 6 s KPN (Konfederace nezávislého Polska) a dalších devět s PPD (Polská demokratická strana) a *dalšími uskupeními tohoto typu*.

38 *AIPN*, IPN BU 0236/243, sv. 1, d. 2, listy 35, 48. Analýza operativních materiálů v objektovém svazku s krycím jménem „Debata“, reg. č. 66477, ve věci I. celostátního sjezdu Solidarity, 9. 10. 1981.

Grzegorz Majchrzak

za své přesvědčení, národnostních menšin, soudnictví a KOR. Upozorňoval rovněž na *snahu o oslabení role a významu rezortu vnitra*. V tomto kontextu také podpořil myšlenku vzniku Nezávislého samosprávného odborového svazu funkcionářů MO a opatření ohledně případného působení Solidarity v rezortu vnitra a národní obrany.³⁹

SB rozpracovávala nejen jednotlivé články a orgány Solidarity, ale také její aktivní členy a vedla na ně rozsáhlé složky. Ty obsahovaly informace o jejich různých slabínách, charakterových vadách a přednostech, rodinném zázemí a prostředí, v němž žijí – zkrátka vše, co by mohlo být použito v boji proti Solidaritě a jejím činitelům.

Například Vojvodské velitelství MO v Gdaňsku na přelomu let 1980/1981 v rámci rozpracování gdaňského Mezipodnikového přípravného výboru (objektový svazek s krycím jménem „Klan“) zahájilo až 42 operativních šetření. Například operace „Bolek“ se týkala Lecha Wałęsy, „Brodacz“ („Vousáč“) Joanny a Andrzeje Gwiazdových, „Działacz“ („Aktivista“) Bogdana Lise, „Pielęgniarka“ („Sestřička“) Aliny Pienkowské, „Związkowiec“ („Odborář“) Andrzeje Kołodzieje, „Suwnicowa“ („Jeřábnice“) Anny Walentynowiczové.⁴⁰ Koncem prosince 1980 bylo v celé zemi mezi *svazovými aktivisty* 356 „figurantů“ neboli osob rozpracovávaných SB, mezi nimi 162 členů mezipodnikových přípravných výborů a 194 členů podnikových výborů. Je zajímavé, že lepší přehled o postojích jednotlivých činovníků Solidarity přinesla příslušníkům SB teprve tzv. bydhošťská krize v polovině března 1981.⁴¹

Samostatný komentář si zaslouží taktika SB vůči předsedovi Solidarity Lechu Wałęsovi. Ten byl považován za *menší brozbu než nevypočitatelní fanatici Rulewski, Jurczyk, nebo zkušení političtí hráči jako Gwiazda, Modzelewski, Geremek*. Na jedné straně tedy SB hrála hru s cílem podržet Wałęsu na postu předsedy odborového svazu, na straně druhé se snažila o oslabení jeho vedoucí pozice v Solidaritě. Kromě toho případné odvolání Wałęsy nebo jeho vlastní demise měly být také využity pro záměry SB.⁴² Během I. celostátního sjezdu delegátů Solidarity měla SB zájem na Wałęsově vítězství ve volbě předsedy svazu, ale také na tom, aby šlo o vítězství pokud možno těsné. Zároveň na oblastní úrovni, v Gdaňském regionu, bylo agentuře doporučeno v zájmu dezintegrace svazu podporovat vznikající skupinu kolem Andrzeje Gwiazdy, jež byla alternativní strukturou k vedení Lecha Wałęsy.

Úhlavním nepřítelem SB i nadále zůstával KOR. SB například analyzovala, kteří z aktivistů Solidarity by byli ochotni vystoupit proti „korovcům“. V polovině prosince 1980, v souvislosti s případným zásahem proti Jacku Kuroňovi („oblíbenci“ vládnoucí garnitury) a jeho nejbližším spolupracovníkům, byla dokonce zvažována možnost vyhlášení výjimečného stavu v některých částech země. Bylo navrženo zadržet Kuroňe

39 AIPN, IPN BU 0236/243, t. 1 cz. 1 k. 32–34. Analiza materiałów operacyjnych w sprawie kryptonim „Debata” nr rejestracyjny 66477 dot. I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność”, 9. 10. 1981 r.; Więcej zob. S. Cenckiewicz, *Oczymy bezpieki. Szkice i materiały z dziejów aparatu bezpieczeństwa PRL*, Kraków 2004, s. 462–508.

40 CENCKIEWICZ, Sławomir: Od „Klanu” do „Renesansu”. Operacje Służby Bezpieczeństwa wobec kierownictwa „Solidarność” w latach 1980–1982. *Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej*, 2002, č. 12, s. 39.

41 Viz MAJCHRZAK, Grzegorz: *Początki „ochrony” NSZZ „Solidarność”*..., s. 314–315.

42 Více viz MAJCHRZAK, Grzegorz: Truciciele z „Solidarnośći”. *Polityka*, 2003, č. 43, s. 80–82; týž: Zakamulowana propozycja. *Rzeczpospolita*, 2005, č. 242, s. 13.

Bezpečnostní služba proti Solidaritě 1980–1981

a uskutečnit s ním proces v případě, že KOR *vyostří boj*. V takové situaci se připouštěla možnost, že Solidarita zahájí stávkovou akci na obranu zadržovaných, čemuž zase mělo zabránit vyhlášení výjimečného stavu *v regionech ohrožených takovou akcí*.⁴³

Na tomto místě je záhodno připomenout přípravy SB na vytvoření obrozené Solidarity, jež by byla pod kontrolou vládnoucí garnitury. O tom, jak měla vypadat, svědčí třeba plánované složení Piłské oblastní správy Solidarity z konce ledna 1982. Je to příklad krajní, ale stojí za to jej zmínit: TS „Duży“ (předseda), TS „Grąbek“ a Tadeusz D. (místopředseda), TS „Jędreki“, TS „Florian“ a TS „Bielawski“ (členové předsednictva), TS „Duży“, TS „Adler“, TS „Kowalski“, TS „Brygadzysta“, v „Rywal“, TS „Szczepan“, Kwiryn B., Michał R. a Józef B. (členové oblastní správy a vedoucí podnikových výborů).⁴⁴

Na *reaktivaci* svazu se SB připravovala již delší dobu. Kromě aktivit vedoucích k oslabení Solidarity (probíhaly od léta 1980) byly přinejmenším od září 1980 v plném proudu rovněž přípravy na převzetí kontroly nad svazem. V rámci jedné z mnoha operací spojených s vyhlášením výjimečného stavu (s krycím jménem „Jodla“) měli být nejen internováni vedoucí představitelé Solidarity a opozice, ale také připraven vznik *nových* struktur svazu. Do jejich čela se měli dostat *umírnění aktivisté* předem vytipovaní ministerstvem vnitra, mezi nimi samozřejmě také tajní spolupracovníci SB. Po zavedení výjimečného stavu se na ministerstvu vnitra příprava vzniku kontrolovaného svazu ještě zintenzivnila.

Stejnému účelu se přizpůsobily také aktivity vůči předsedovi Solidarity. Formálně nebyl internován jako další vůdčí osobnosti odborového svazu, ale stal se *hostem vlády*.⁴⁵ Byl převezen do vládní vily v Chylicích u Varšavy, později jej přesunuli do Otwocku. Drželi jej v lepších podmínkách než zbylé představitelé svazu (měl přístup k rádiu a televizi, směla jej navštívit rodina). Zároveň s ním představitelé vlády vedli důvěrné rozhovory. Přes naděje, které do něj straničtí vůdci původně vkládali, se ukázalo, že s „gdaňským elektrikářem“ se dialog vede obtížně. Jak na zasedání politbyra 13. prosince 1981 informoval Stanisław Ciosek (ministr, člen Rady ministrů pro spolupráci s odbory), v prvních rozhovorech s představiteli vlády se Wałęsa zdál být ústupný

43 Plánované akce SB proti J. Kuroňovi a dalším členům KOR vycházely přímo ze stranické objednávky. O necelý měsíc dříve (22. listopadu 1980) ministr vnitra Miroslaw Milewski během zasedání vedení svého rezortu informoval své podřízené: *Sekretariát ÚV PSDS doporučuje zahájit opatření, která omezí cesty a vystoupení Kuroňe, Michnika a jiných korovců*. (AIPN, IPN BU MSW II 198, Zasedání vedení Ministerstva vnitra dne 22. listopadu 1980, list 25); Případně zadržení Kuroňe bylo zvažováno i 3. prosince 1980, když byla projednávána *realizace linie VII. sjezdu ÚV PSDS rezortem vnitra*. Jak tehdy konstatoval náměstek ministra vnitra Władysław Pożoga: *Zadržení Kuroňe by měla předcházet intenzivní propagandistická akce v bromadných sdělovacích prostředcích a neutralizační jednání s osobami, jako jsou např. Mazowiecki a Siła-Nowicki* (AIPN, IPN BU MSW II 198, Zasedání vedení Ministerstva vnitra dne 3. prosince 1980, list 10).

44 Viz AIPN, IPN 0236/272, Plán činnosti operační skupiny Vojvodského velitelství MO Piła ve věci vzniku nových struktur odborového svazu Solidarita pro období od 1. 1. 1982 do 31. 3. 1982, listy 112–118.

45 Jak na základě rozhovoru s Józefem Czyrkem informoval 13. prosince velvyslanec NDR ve Varšavě Horst Neubauer, *Wałęsa nebyl internován. Vojvoda jej pozval k rozhovoru s ministrem Cioskem, v závislosti na [jeho] postoji [budou následovat] setkání na vyšší a nejvyšší úrovni*. SAWICKI, Wojciech: *Sowiecka intervencja w Polsce w grudniu 1981? – nieznaný dokument z archiwów byłej NRD*. In: KAMIŃSKI, Łukasz (ed.): *Studia i materiały z dziejów opozycji i oporu społecznego*, sv. 2. Gajt, Wrocław 1998, s. 149.

Grzegorz Majchrzak

a nakloněný široké spolupráci (včetně případné spolupráce na podobě budoucího odborového svazu). Velmi rychle však měl změnit svůj postoj. Odmítl vyjednávání a vydávání jakýchkoli prohlášení, dokud nebude propuštěn spolu se členy Celostátního výboru a čelními poradci Solidarity.⁴⁶ Je pravdou, že v dalších rozhovorech už byl o něco pružnější a postupně ustupoval: byl ochoten souhlasit s tím, aby byli propuštěni a rozhovorů se účastnili jen členové předsednictva Celostátního výboru, nikoli všichni jeho členové, později souhlasil s účastí pouze těch zástupců odborů, kteří se nacházeli na svobodě, aby nakonec souhlasil s podmínkami jednání, které *dohodnou představitelé vlády a episkopátu*.⁴⁷ V konečném důsledku však rozhovory skončily neúspěchem. Tím spíš, že si představitelé vlády uvědomovali, že po propuštění může Wałęsa kdykoli změnit názor a porušit případné sliby, které by jim dal.

Samozřejmě mělo jít o zcela jiný odborový svaz. Počítalo se však se zachováním dosavadního názvu. Jako nejvýhodnější byla uznána rekonstrukce svazu *na profesně-územních principech*. Podle této koncepce měly být budoucí odbory strukturovány podle odvětví, s *hlavní správou* vždy v tom vojvodství, v němž je soustředěno nejvíce podniků daného odvětví. Členění svazu tak mělo být totožné s územním členěním státu. Sídlem celostátního vedení svazu měla být namísto Gdaňska příznačně Varšava. Předpokládalo se, že svaz obnoví svou činnost poté, co Sejm schválí zákon o odborových svazech.⁴⁸

Není zcela jasné, proč byly plány vzniku obrozené Solidarity opuštěny. Nabízí se několik odpovědí. Je možné, že vládnoucí garnitura zkrátka konstatovala, že její vznik vzhledem k úspěchu výjimečného stavu už není nutný. Mohl také rozhodnout odpor poměrně velké části vládního aparátu proti obnovení svazu v jakékoli podobě (nemluvě už o spojencích v čele se Sovětským svazem). Je také docela možné, že tu měla klíčový význam neochota čelních představitelů Solidarity (včetně předsedy Le-

46 Lech Wałęsa ve své autobiografii líčí průběh jednání poněkud jinak: *První jednání byla úvodního rázu. Byl přítomen ministr Stanisław Ciosek, nějaká generalita, těžko říct, kdo [...] Koncepce zachování Odborového svazu v jakési formě byla závazná docela dlouho; v každém případě ještě v době mých úvodních jednání s Cioskem. Samozřejmě že Solidarita bude omezena. Přemlouvali mě, abych obětoval některé lidi, odsunul je [...] Nic se nezapisovalo, nic se nenabrávalo, když se ty návrhy podávaly. Řekneme, že jsem ty škerty mohl risknout, možná bych se z toho byl nějak vyhrabal, nevím. Jenomže já se nedokázal a nedokážu nikoho jen tak zbavit. Osobně se můžu s někým vypořádat, vyhodit ho, ale nedopustil bych, aby byl někdo vyhozen kvůli spolupráci se mnou [...] V jednu chvíli mi vyložili svůj postoj k odborům a všemu ostatnímu. Já jsem na to odpověděl neoficiálně. Vysvětlil jsem jim výlučně své osobní stanovisko ke všem těm záležitostem pod podmínkou, že oficiální stanovisko, závazné, předložíme společně ve složení minimálně předsednictva Svazu plus několika poradců. A nejlépe po prodiskutování v rámci Celostátního výboru. Ty dvě podmínky: uspořádání zasedání předsednictva KK spolu s poradci nebo plného složení KK, jsem předkládal střídavě [...] 26. ledna, tedy po šesti týdnech od zavedení výjimečného stavu, mi předali příkaz k internaci [...] Protože jsem měl skutečně v rukávu jisté návrhy řešení, cítil jsem se podvedený [...] Stál jsem také před dilematem stálého požadavku, aby byly ze Svazu vyloučeny „příliš politické“ postavy. Tehdy jsem si uvědomil, že ten, kdo mohl případně o těchto věcech rozhodnout, místo aby získal šanci na kompromis s rozjetou státní mašinerií, je sám „vyloučen“. Pro člověka v mé situaci, s tak velkými závazky vůči společnosti, který i nadále bláší možnost a nutnost dialogu, to byla velká rána. WAŁESA, Lech: *Droga nadziei*. Znak, Kraków 1990, s. 245–250.*

47 PACZKOWSKI, Andrzej: *Droga do...*, s. 291–292.

48 *AIPN Gdańsk*, IPN Gd. 003/176, č. 3, Taktické strategie působení při obrození a přestavbě odborových svazů v Polsku, 1. 1. 1982, listy 16–21.

Bezpečnostní služba proti Solidaritě 1980–1981

cha Wałęsy) spojit své jméno s „obrozenou Solidaritou“. Složitou a obtížnou situaci zcela určitě neulehčoval ani fakt, že po šoku z prvních týdnů výjimečného stavu se v dalších měsících zrodila skutečně nová, ovšem ilegální Solidarita. Není vyloučeno, že důvodem rezignace na vytváření neo-Solidarity byla také postupná ztráta očekávání veřejnosti, spojených s touto organizací v průběhu roku 1982. Navíc ani přes urputnou snahu SB neexistovala záruka, že se obrozená Solidarita nevykme kontrole vlády. Očividně se tedy v jisté chvíli ukázalo, že případné přínosy jsou příliš nepatrné ve srovnání s rizikem, které by bylo třeba podstoupit.⁴⁹

Samozřejmě nelze zapomínat, že naše vědomosti o působení SB proti legálně fungující Solidaritě nejsou úplné. Mnoho dokumentů se dodnes nezachovalo a kulisy některých operací namířených proti odborovému svazu lze rekonstruovat (nebo se o to pokoušet) jen díky informacím roztroušeným na různých místech.⁵⁰ Někdy to však byly akce vsutku zajímavé. Například během zmiňovaného prvního sjezdu delegátů Solidarity bylo plánováno předání *vyváženého programu odborového svazu ve dvou verzích: principiální [a] kompromisní*, který vypracoval Pracovně-sociální odbor ÚV PSDS. Kompromisní verze měla být předána tajným spolupracovníkům, kteří měli v očích SB šanci dostat se do celostátního vedení svazu (TS „Grażyna“, „Dorn“, „Jola“, „Marek“, „Anna Witkowska“, „Rafał“, „Kamil“, „Henryk“ a „Władek“). Naproti tomu první verze měla být předána Lechu Wałęsovi tajemným *zvláštním kanálem*.⁵¹ Zřejmě se už nikdy nedozvíme, jak onen zvláštní kanál vypadal.

Podle hodnocení samotného ministerstva vnitra bylo před 13. prosincem 1981 *v zásadě* dosaženo úspěchu na poli informačně-analytickém, naproti tomu aktivity agentury nebyly *plně uspokojivé*. Mělo to být způsobeno *nedostatečnou a někdy špatnou přípravou agentury SB, nedostatkem zkušeností operativních kádřů v činnostech tohoto druhu, zpozdilou a bezcílnou politikou státních orgánů, a politickým primitivismem a nabubřelostí mnohých místních politických představitelů*.⁵² Vyhlášení výjimečného stavu bylo úspěchem vlády PLR (samozřejmě včetně SB), ale zároveň i její prohrou. Prohrou v tom smyslu, že se Solidaritu nepodařilo eliminovat bez použití síly a že se nepodařilo nad ní převzít kontrolu. A to přesto, že do boje se Solidaritou byly angažovány (samozřejmě v různé míře) všechny operativní jednotky SB, včetně rozvědky a kontrarozvědky.

Z polštiny přeložil Jan Jeništa.

49 Více k tématu viz MAJCHRZAK, Grzegorz: Próba stworzenia „neo-Solidarności“. *Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej*, 2005, č. 7–8, s. 69–79.

50 Takovým příkladem může být operace spojená se zasedáním předsednictva Celostátního výboru a vedoucích oblastních správ Solidarity v Radomi 3. prosince 1981, jejíž kulisy známe díky vyšetřování po útěku Eligiusze Naszkowského, bývalého funkcionáře Studijní kanceláře Ministerstva vnitra, a ještě dříve šéfa Piłského regionu a člena KKP/KK a tajného spolupracovníka SB s krycím jménem „Grażyna“. MAJCHRZAK, Grzegorz: Radomskie taśmy. *Polityka* (vydanie specjalne), 2005, č. 4, s. 78–79.

51 MAJCHRZAK, Grzegorz: *Kontakt operacyjny „Delegat“ vel „Libella“*. IPN, Warszawa 2009, s. 72.

52 AIPN, IPN BU MSW II 4060, Informace Ministerstva vnitra, listopad 1983, list 35.